

ПОЛЯРНІСТЬ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

©2021 БУТ-ГУСАІМ О. Г.

УДК 338.242
JEL: F55

Бут-Гусаім О. Г. Полярність впливу факторів глобалізаційних перетворень

У статті розкривається питання полярності впливу факторів глобалізаційних перетворень. Мета дослідження – систематизувати фактори позитивного та негативного впливу глобалізаційних перетворень на прикладі України. Наводиться визначення суті глобалізації та визначається змістовне пояснення полярності. Полярність у результаті дослідження визначається як протистояння факторів впливу, зокрема порівняння позитивного та негативного впливу на глобалізаційні перетворення. Для об'єктивного аналізу проводиться більш деталізований аналіз негативних і позитивних факторів глобалізаційних перетворень в аспекті України. Зокрема показано динаміку прямих іноземних інвестицій в Україну, а також їх структуру в розрізі за галузями народного господарства та країнами, які здійснюють ці інвестиції. Акцентовано, що значною мірою глобалізаційні перетворення в економіці показані на прикладі діяльності транснаціональних компаній, які постійно створюють нові бізнес-структури з метою раціонального поділу ринку. Охарактеризовано значення транснаціональних корпорацій для економіки України та визначено обороти найбільших десяти з них. Зазначено, що до позитивних чинників глобалізаційних перетворень належать: зростання обсягів прямих іноземних інвестицій і надходжень до бюджету; культурний розвиток; пришвидшення науково-технічного прогресу; вільне переміщення населення по різних країнах; регулювання екологічної та медичної ситуації; розширення ринків збуту; раціоналізація використання ресурсів; покращення якості продукції. До негативних факторів глобалізаційних перетворень належать: витіснення з ринку дрібних підприємств та малого бізнесу; економіко-політичне послаблення країни; розвиток тіньової економіки; перешкодження національним інтересам; ускладнення виходу на ринок вітчизняного бізнесу; скорочення трудових ресурсів, що мають стратегічно-важливе значення для країни; надмірне використання природних ресурсів країни.

Ключові слова: полярність, глобалізація, транснаціональні перетворення, фактори впливу.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-6-21-27>

Рис.: 3. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 14.

Бут-Гусаім Олександр Геннадійович – аспірант кафедри менеджменту зовнішньої економічної та інноваційної діяльності, Одеський національний політехнічний університет (просп. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: Alexandr.but.gusaim@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1920-3890>

UDC 338.242
JEL: F55

But-Gusaim O. H. The Polarity of Influence of Factors of Globalization Transformations

The article discloses the issue of polarity of influence of factors of globalization transformations. The research is aimed at systematizing the factors of positive and negative impact of globalization transformations on the example of Ukraine. The definition of the essence of globalization is provided and a semantic explanation of polarity is determined. Polarity as a result of the research is defined as opposing the factors of influence, in particular comparing the positive and negative impact on globalization transformations. For an objective analysis, a more detailed analysis of negative and positive factors of globalization transformations in the aspect of Ukraine is carried out. In particular, the dynamics of foreign direct investments in Ukraine, as well as their structure in terms of sectors of the national economy and the countries that make these investments, are displayed. It is emphasized that to a large extent globalization transformations in the economy are shown by the example of the activities of transnational companies that constantly create new business structures in order to rationally divide the market. The meaning of transnational corporations for the economy of Ukraine is characterized and the turnovers of the largest ten of them are determined. It is noted that the positive factors of globalization transformations include: increase in the volume of foreign direct investment and budget revenues; cultural development; acceleration of scientific and technological progress; free movement of the population in different countries; regulation of ecological and medical situation; expansion of sales markets; rationalization of resource use; improving the quality of production. The negative factors of globalization transformations include: displacement of small entrepreneurs and small businesses from the market; economic and political weakening of the country; development of the shadow economy; obstruction of national interests; complications of entering the domestic business market; reduction of labor resources that are of strategic importance for the country; excessive use of the country's natural resources.

Keywords: polarity, globalization, transnational transformations, factors of influence.

Fig.: 3. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 14.

But-Gusaim Oleksandr H. – Postgraduate Student of the Department of Management of Foreign Economic and Innovation Activity, Odesa National Polytechnic University (1 Shevchenko Ave., Odesa, 65044, Ukraine)

E-mail: Alexandr.but.gusaim@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1920-3890>

Найважливішим фактором, що визначає розвиток світової економіки в наші дні, є глобалізація світового господарства. Її основу складає зростання взаємозалежності національних економік і все більш тісна їх інтеграція, у таких умовах виникають глобальні системи інфраструктури

(транспортна мережа, Інтернет та ін.). Зростає значення глобальних проблем сучасності, вирішення яких вимагає співпраці всіх країн світу. Істотний вплив на глобалізаційні процеси має науково-технічний прогрес, перш за все, у сфері інформаційних технологій і телекомунікацій. Процес глобалізації за-

чіпає не тільки рівень міждержавних відносин, але і всі рівні економіки. Значний вплив він робить і на розвиток компаній різних країн. Незважаючи на те, що будь-які структурні глобалізаційні перетворення здійснюються на благо певних зацікавлених сторін, виробників і країн, завжди є постраждалі сторони від такої діяльності. Саме цей факт і визначає полярність впливу факторів глобалізаційних перетворень, яка вимагає детального вивчення [1].

Метою дослідження є систематизація факторів позитивного та негативного впливу глобалізаційних перетворень на прикладі України.

Термін «глобалізація» походить від французького *global*, тобто планетарний, всеосяжний, та означає всеохоплюючий процес трансформації світового співтовариства у відкриту цілісну систему інформаційно-технологічних, фінансово-економічних, суспільно-політичних, соціально-культурних взаємозв'язків і взаємних залежностей [2, с. 126]. В умовах сучасної світової системи ключовим визначальним чинником розвитку суспільства та найвпливовішою силою є глобалізація. Вона охоплює всі галузі суспільного життя, включаючи економіку, політику, соціальну сферу, культуру, екологію, безпеку; впливає на виробництво товарів і послуг, використання робочої сили, інвестицій і технологій. Саме перетворення людства на єдину структурно-функціональну систему фахівці [3, с. 28–35] характеризують як процес глобалізації. Нині термін «глобалізація» є найбільш вживаною категорією, що використовується для дослідження й опису сучасних тенденцій розвитку економік країн світу [4].

Коли говорять про полярність впливу факторів глобалізаційних перетворень, мають на увазі протиставлення цих факторів. Полярність (від лат. *polaris*, від давньогрецької *πόλος* — вісь обертання) – наявність виявленого напрямку, а в переносному значенні – протиставлення двох сутностей [5].

Питання глобалізаційних перетворень досліджувало чимало вітчизняних і зарубіжних дослідників. Проблеми глобалізаційних процесів висвітлені у праці Драчевої О. Л. і Лібмана О. М. [1]; вплив глобалізаційних процесів на економіку країни описаний Кириловим Ю. Є. [4]; суть глобалізаційних процесів висвітлена Навроцькою Н. А. [6]; Бауман З. [11] детально описав наслідки глобалізаційних процесів для людини та суспільства.

Зміст сучасних глобальних перетворень розкривають фактори впливу, які містять в основному прогресивні риси та сприяють подальшому еволюційному розвитку світового господарства та соціально-економічному прогресу. Завдяки даним факторам глобалізаційних перетворень зростають масштаби світових господарських зв'язків. Так, у 20 столітті інтернаціоналізація товарного обміну переростає в інтернаціоналізацію капіталу та виробничих про-

цесів, що відбувається під впливом науково-технічного прогресу та комп'ютеризації, вдосконалення логістичних ланцюгів та активного розповсюдження Інтернету. Суттєво поглиблюється і міжнародний поділ праці, що дозволяє налагоджувати нові зв'язки, будувати спільні міжнародні бізнеси та взаємодії. Обсяги внутрішніх ринків не задовольняють вимоги виробництв таких транснаціональних компаній, а тому їх продукція виходить за межі однієї країни та набуває глобального значення. Подальша різноманітність розвитку глобалізаційних процесів потребує більш чіткого поєднання факторів впливу. Разом із тим зазначені процеси та явища стають досить суперечливими і містять багато загроз, які потрібно враховувати при розробленні державної політики в умовах її націленості на глобалізаційний розвиток [6].

У таких умовах транснаціоналізація є одним із явищ, які найбільш тісно пов'язані із глобалізацією. Дане поняття пов'язано із формуванням великих міжнародних корпорацій і банків, які здійснюють свою діяльність по всьому світу. Глобалізація розпочала нову епоху в розвитку міжнародного підприємництва, а тому на перше місце виходять транснаціональні компанії та банки. Зрозуміло, що такі корпорації виникли значно раніше, однак тільки сьогодні виникає специфічна транснаціональна економіка, яка формує поле для гри та конкуренції. Сама конкуренція даних компаній досить часто буває значно гострішою, ніж на національному рівні, оскільки в процесі діяльності та завоювання глобального ринку використовуються зовсім інші методи конкурентної боротьби. Такі компанії стають самостійною силою, яка має значний вплив на уряди багатьох країн, саме тому вони формують владу у світовій економіці.

При дослідженні розвитку транснаціональної економіки не можна не враховувати два важливі аспекти: по-перше, ведеться активна конкурентна боротьба між рядовими компаніями; по-друге, формується ціла система взаємних зв'язків між ними.

Формуються численні стратегічні альянси між транснаціональними компаніями різних країн та багатонаціональними компаніями, створюються так звані «метакорпорації», які мають певні особливості функціонування.

Розвиток підприємств та їх взаємодія в ринковому середовищі об'єктивно ведуть до необхідності об'єднання певних підприємств. Це дозволяє їм більш раціонально функціонувати на ринку та не конкурувати між собою. Такі підприємства ідуть на повне злиття та створюють той чи інший механізм взаємодії, дозволяючи зберегти юридичний статус кожної із організацій і при цьому взаємодіяти з іншими організаціями. На сьогоднішній день немає єдиного терміна, який би визначав схожі об'єднання в літературі. Їх часто описують як інтегровану корпоративну структуру [7], інтегровані бізнес-структури [8] або метакорпорації [9].

Однак, незважаючи на те, що фактори глобалізаційних перетворень мають позитивний вплив на розвиток економік і їх метою є вдосконалення ринків і розповсюдження передових технологій по всьому світу, завжди з'являються і такі чинники, які за певних умов можуть створювати негативний вплив на розвиток країн, економік чи певних виробництв. Тому можна зазначити, що глобалізація має як позитивні, так і негативні наслідки, які вимірюються в межах країн [10].

До позитивних можна віднести такі:

- ✦ прискорення, застосування та розповсюдження науково-технічних досягнень і сучасних методів управління;
- ✦ для держави та громадян відкриваються нові перспективи;
- ✦ для населення з'являється можливість створити більш високі стандарти життя.

До негативних наслідків глобалізації можна віднести такі:

- ✦ зростаюча нерівність, коли отримані вигоди та можливості концентрується у відносно незначній кількості країн і нерівномірно розподіляються між іншими країнами. Через це зростає залежність деяких країн від інших;
- ✦ глобалізація спричиняє складні наслідки для земної цивілізації, оскільки в умовах відкритих кордонів швидко поширюється віруси, які із місцевих перетворюються на глобальні та створюють пандемії;
- ✦ зростають загрози цілісності національних культур і формуються виклики суверенітету певних країн [11].

Усі ці наслідки, як і чинники глобалізаційних перетворень, мають різний вплив на різні країни, вони є узагальненими і для багатьох країн перебільшеними або невідчутними. Для об'єктивного оцінювання полярності глобалізаційних процесів потрібно розглядати конкретний вплив на певну сферу, тобто, на що саме спрямовується вплив.

Розглянемо більш детально, як процеси глобалізації здійснюють вплив на економіку України. З метою визначення полярності впливу факторів зробимо аналіз у розрізі позитивних і негативних чинників впливу.

Прямі іноземні інвестиції. Серед позитивних наслідків глобалізації щодо розвитку економіки України перш за все доцільно виділити наявність прямих іноземних інвестицій, які дозволяють вирішити ряд проблем. Досить часто без використання прямих іноземних інвестицій економіка в певних галузях розвивається дуже повільно, тому такі інвестиційні потоки стимулюють розвиток усіх процесів виробництва та надання послуг.

Відповідно до *рис. 1* можна зробити висновок про те, що в період з 2016 по 2019 рр. відбувся стрімкий розвиток прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у економіку України. Однак у 2020 р. відбулося стрімке падіння ПІІ (-868 млн дол. США).

Що стосується структури прямих іноземних інвестицій, то передусім вони направляються на розвиток промисловості, що зображено на *рис. 2*. Це оновлення основного капіталу, створення нових заводів та інвестиційних проектів, які дозволяють пришвидшити розвиток економіки. Зі значним відривом від промисловості ПІІ спрямовуються на оптову та роздрібну торгівлю, фінансову та страхову діяльність, операції з нерухомим майном тощо.

Що стосується країн, які фінансують економіку країни, то до них слід віднести, перш за все, Кіпр, Нідерланди, Швейцарію, Німеччину, Велику Британію, Австрію, Францію, Російську Федерацію та США, що зображено на *рис. 3*.

Вплив на бюджет країни. Окрім розвитку прямих іноземних інвестицій, варто виділити і прямий вплив на економіку. Так, зокрема, обороти транснаціональних компаній оцінюються в мільярди доларів на рік. Розглянемо десять найбільш впливових транснаціональних корпорацій, що функціонують на території України (*табл. 1*).

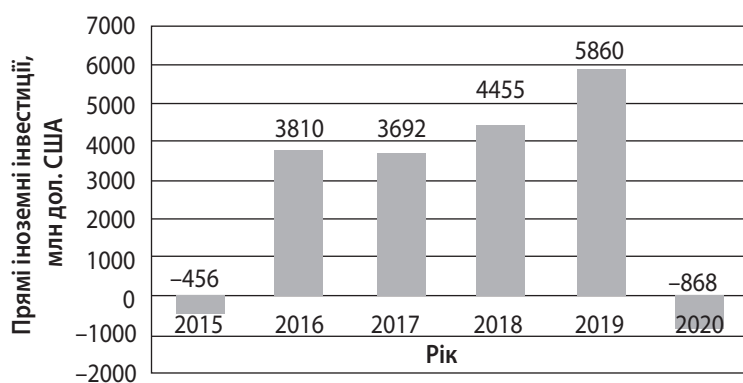

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну за 2015–2020 рр.

Джерело: складено за даними [12].

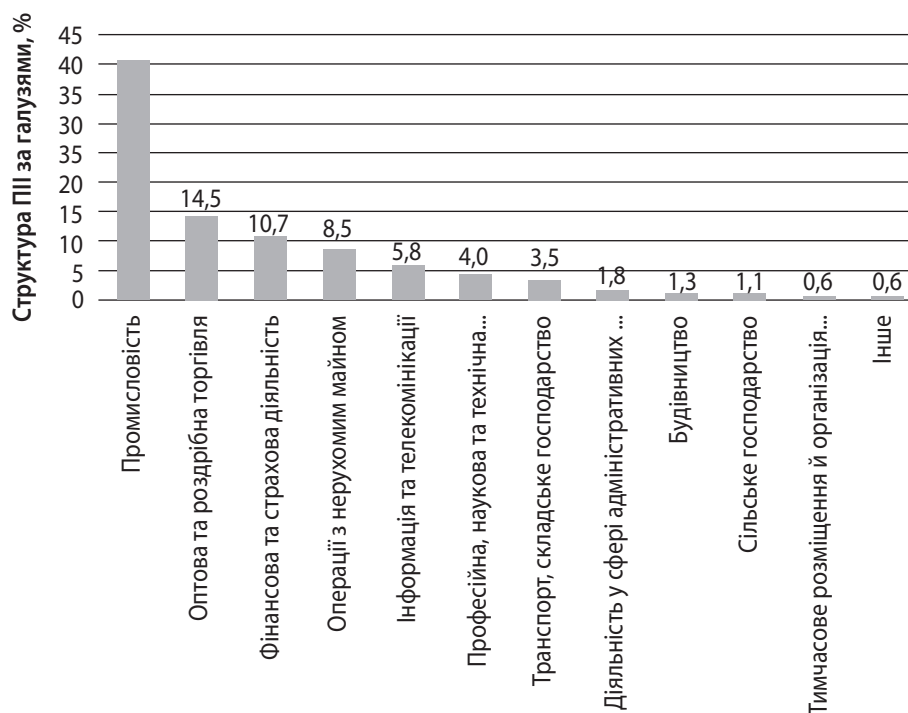

Рис. 2. Структура прямих іноземних інвестицій в Україну за галузями народного господарства

Джерело: складено за даними [12].

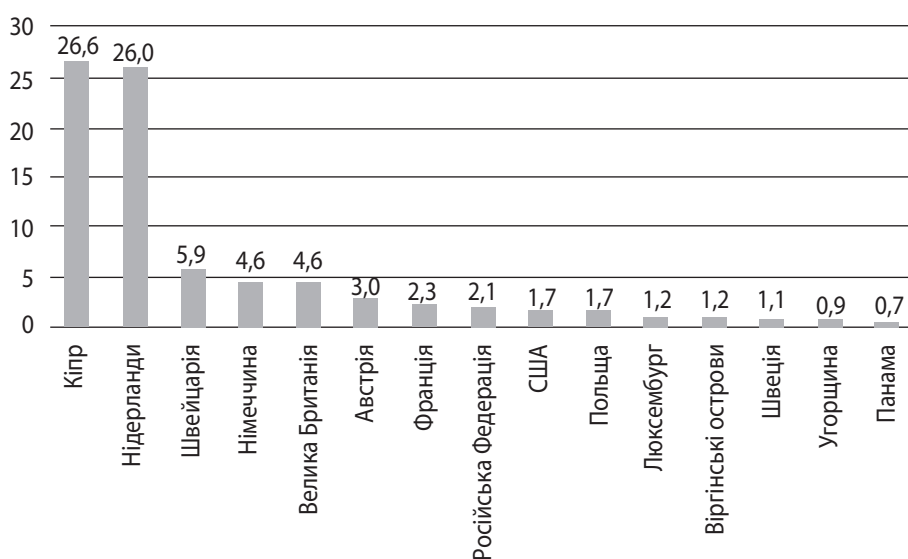

Рис. 3. Структура прямих іноземних інвестицій в Україну за країнами походження

Джерело: складено за даними [12].

Вплив на культурний розвиток. Варто акцентувати увагу і на позитивних рисах культурної глобалізації. Зокрема, українцям стають більш доступними загальнокультурні цінності, відбувається поступова культурна консолідація. Таким чином поступово долаються глобальні світові культурні протиріччя та протистояння. Проявом позитивних наслідків у культурній сфері є використання інформації, яка доступна без обмежень усім громадянам у різних полях знань.

Пришвидшення розвитку науково-технічного прогресу. Окрім цього, позитивним результатом глоба-

лізаційних процесів є те, що наше суспільство використовує надбання науково-технічного прогресу, зокрема українці стрімкими темпами нарощують передові технології в розвитку торгівлі, все більше людей користуються мобільними телефонами та стають користувачами Інтернету, більше купують товарів і послуг не тільки українського виробництва, але і зарубіжного.

Вільне пересування різними країнами. Українці мають можливість їздити за кордон на роботу та відпочивати практично без обмежень у будь-які країни. Окрім цього, є прямий доступ до лікарських препа-

Фінансовий результат діяльності ТНК за 2019 р.

№ з/п	Корпорація	Галузь	Річний оборот, млн дол. США
1	JT International	Тютюнова	8203,7
2	Philip Morris	Тютюнова	6775,1
3	Imperial Tobacco	Тютюнова	5399,4
4	Bunge	Агропромислова	6723,7
5	ViOil	Харчова	4459,8
6	Nestle	Харчова	6728,5
7	Shell	Нафтогазова	5255,8
8	Toyota	Машинобудування	5477,6
9	Procter&Gamble	Хімічна	6833,1
10	PepsiCo	Харчова	7168,5

Джерело: складено за [13].

ратів іноземного виробництва. Розвивається і міжнародне науково-технічне співтовариство, яке дозволяє поширювати знання в усіх галузях народного господарства. Спільні розроблення в інформаційній сфері також є позитивними наслідками глобалізації.

Регулювання екологічної та медичної ситуації. Важливим аспектом є можливість глобального регулювання екологічної ситуації держави та зменшення впливу негативних екологічних факторів. Яскравим прикладом є підтримка країн, що розвиваються, у тому числі й України, у боротьбі з наслідками коронавірусу. Зокрема, у 2021 р. Україна отримала 2,5 млрд грн допомоги від Міжнародного банку реконструкції та розвитку для боротьби з COVID-19 [14].

Розвиток міжнародних відносин дозволяє швидше розвивати економіку, ефективніше боротися з такими захворюваннями, як СНІД, наркоманія, а також з тероризмом.

Розширення ринків збуту. Безумовною перевагою глобалізаційних процесів можна віднести вступ України до Світового ринкового простору та отримання можливості сприяння експорту та імпорту продукції в умовах зменшених податків та зборів. Перехід на міжнародні правові норми та стандарти полегшує проведення митних процедур, а тому пришвидшує оборотність економіки. Відбувається зміцнення не лише економічного, але й соціально-політичного співробітництва з країнами-партнерами, а також виникає багато позитивних моментів, які дозволяють зміцнити політичний авторитет України на світовій арені.

Покращення якості продукції. Окрім цього, Україна починає виходити на міжнародний ринок, а тому виробляє більш якісні товари та послуги, тобто відбувається стимулювання зростання виробництва не тільки на національному, але і на світовому рівні.

Раціоналізація використання ресурсів. Глобалізація дозволяє більш раціонально використовувати

ресурси, використовуючи великі масштаби виробництва, що може приводити до скорочення витрат і зниження цін. Зокрема, це дуже легко можна побачити на прикладі використання міжнародних логістичних компаній, які створюють ефективні ланцюги продажу. У результаті реорганізації виробництва та розповсюдження передових технологій на глобальному рівні зростає продуктивність праці, а постійний конкурентний тиск стимулює впровадження інновацій у світовому масштабі. У цілому, можна говорити, що глобалізація дозволяє покращити становище всім партнерам, які налагоджують якісну взаємодію між собою.

Негативні наслідки фактори впливу глобалізаційних перетворень більшою мірою пов'язують із діяльністю транснаціональних корпорацій, які, з одного боку, нарощують свій вплив на економіку, але, з іншого, витісняють малий і середній бізнес (табл. 2).

Незручності ТНК по відношенню до приймаючих країн. Обороти даних компаній оцінюються в мільярди доларів тільки на території нашої країни, що, з одного боку, дозволяє отримувати надходження до державного бюджету, однак, з іншого – створює незручності як для країн, в якій вони базуються, так і для країн, які приймають продукцію та мають філії.

До інших чинників впливу глобалізаційних перетворень слід віднести зростання розриву між економічно-соціальним розвитком України та розвиненими країнами.

В умовах витіснення дрібного, малого та середнього підприємництва зростає безробіття, бідність, безпритульність, а також техногенне перевантаження.

За умов тиску на економіку з боку впливових і економічно важливих транснаціональних корпорацій відбувається політичне й економічне послаблення країни, пригнічення національних ринків та економіки.

Негативні наслідки діяльності ТНК для економіки України

Для країни базування	Для приймаючої країни
<ul style="list-style-type: none"> – Суперечності між територіальними обмеженнями держави та стратегіями розвитку підприємницької діяльності; – обмеження інвестування в певні галузі як наслідок державного регулювання; – особливості умов інвестування, коли використовуються корисні ресурси країни, а готова продукція направляється за кордон; – ризики конфіскацій інвестицій; – використання власних спецслужб і збройних угруповань 	<ul style="list-style-type: none"> – Нав'язування не вигідних для країни умов праці; – маніпулювання цінами з метою зменшення сплати податків; – розміщення екологічно небезпечних виробничих процесів; – нестійкість інвестиційних процесів; – зовнішній контроль з боку ТНК; – здійснення тиску на органи влади; – виснаження природних ресурсів приймаючих країн

При функціонуванні компаній, що знаходяться територіально в Україні, однак юридично – в інших країнах, зростає тіньова економіка, що призводить до виходу з-під контролю України як держави. Це також створює умови для розвитку криміналу та корупції.

Також мають місце конфліктні вигоди великих угруповань, що суперечать національним інтересам населення, зокрема це стосується продажу землі чи природних ресурсів.

Внаслідок зменшення ціни через використання транснаціональних технологій страждають вітчизняні виробники, які не мають можливості скорочувати ціни до рівня цін ТНК.

Через можливість вільного виїзду за кордон країна втрачає трудові ресурси, від чого страждає медицина, освіта та інші стратегічно важливі галузі. Перерозподіл трудових ресурсів вимагає великих затрат з боку країни, що відображається на підвищених видатках бюджету.

Багато вітчизняних компаній відчувають суттєвий тиск і витрачають багато ресурсів на підтримку конкурентоздатності продукції, що ускладнює розвиток підприємництва.

ВИСНОВКИ

Питання полярності впливу факторів глобалізаційних процесів дозволяє визначити як позитивні, так і негативні чинники, які супроводжують їх. Для кожної країни, залежно від рівня розвитку та наявності в ній великих транснаціональних корпорацій, вплив факторів глобалізаційних процесів відчуватиметься по-різному. В цілому можна стверджувати, що з точки зору економіки виграють ті країни, в яких зосереджене велика кількість таких компаній. Вони використовують ресурси інших країн, однак повертають кошти у свої країни. Для того, щоб розширити свою діяльність в масштабах всього світу, компанії відкривають свої представництва в менш розвинених країнах, тим самим створюючи їм чимало проблем, які, своєю чергою, компенсуються додатковими інвестиціями, підтримкою економіки, екології, культурного розвитку, медицини та передачею досвіду управління бізнесом.

Для кожної країни важливо визначити полярність впливу факторів глобалізації та приймати рішення на основі порівняння шкоди від глобалізаційних процесів з їх вигодою. Якщо дослідити ситуацію в Україні, то можна чітко сказати, що глобалізаційні процеси дозволяють країні швидше розвиватися завдяки прямим іноземним інвестиціям. Хоча вітчизняні виробники, які не можуть формувати конкуренцію великим транснаціональним компаніям ні в аспекті цін, ні в аспекті заробітних плат, отримують перешкоди, водночас ці чинники є мотивацією для розвитку, впровадження передових технологій у виробництво та пошуку більш ефективних бізнес-моделей. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Драчева Е. Л., Либман А. М. Проблемы глобализации и интеграции международного бизнеса и их влияние на российскую экономику. *Менеджмент в России и за рубежом*. 2000. № 4. С. 112–114.
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 263 с.
3. Поручник А. М. Формирование экономического механизма интеграции Украины в систему мирового хозяйства : автореф. дис. ... д-ра экон. наук : 08.01.01. Киев, 1994. 36 с.
4. Кирилов Ю. Є. Вплив процесів глобалізації на розвиток національних економік. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5297>
5. Полярність // Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Полярність>
6. Навроцька Н. А. Зміст процесів економічної глобалізації. *Наукові праці НДФІ*. 2012. Вип. 3. С. 97–102.
7. Винслав Ю., Дементьев В., Мелентьев А., Якутин Ю. Развитие интегрированных корпоративных структур в России. *Российский экономический журнал*. 1998. № 11–12. С. 27–41.
8. Забелин П. В. Основы корпоративного управления концернами. М. : Приор, 1998. 176 с.
9. Лафта Дж. К. Эффективность менеджмента организации : учебное пособие. М. : Русская Деловая Литература, 1999. 320 с.
10. Авдашева С., Дементьев В. Акционерные и неимущественные механизмы интеграции в российских

бізнес-групах. *Российский экономический журнал*. 2000. № 1. С. 13–27.

11. Бауман З. Глобалізація. Последствия для человека и общества / пер. с англ. М. : Весь Мир, 2004. 188 с.
12. Прямі іноземні інвестиції / Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2020/>
13. Харкевич Т. Глобалізація в Україні: позитивні та негативні наслідки // Universe. URL: <http://universe.zp.ua/?p=26123>
14. Україна отримає кошти від міжнародних організацій для боротьби з COVID-19 / Харківська Облдержадміністрація. 22.04.2021. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/108751>

Науковий керівник – Ковтуненко К. В., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри менеджменту зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності, Одеський національний політехнічний університет

REFERENCES

- Avdasheva, S., and Dementev, V. "Aksionernyye i neimushchestvennyye mekhanizmy integratsii v rossiyskikh biznes-gruppakh" [Joint-stock and Non-property Integration Mechanisms in Russian Business Groups]. *Rossiyskiy ekonomicheskiy zhurnal*, no. 1 (2000): 13-27.
- Bauman, Z. *Globalizatsiya. Posledstviya dlya cheloveka i obshchestva* [Globalization: The Human Consequences]. Moscow: Ves Mir, 2004.
- Bazylevych, V. D., and Bazylevych, K. S. *Rynkova ekonomika: osnovni poniattia i katehori* [Market Economy: Basic Concepts and Categories]. Kyiv: Znannia, 2008.
- Dracheva, Ye. L., and Libman, A. M. "Problemy globalizatsii i integratsii mezhdunarodnogo biznesa i ikh vliyaniye na rossiyskuyu ekonomiku" [Problems of Globalization and Integration of International Business and Their Impact on the Russian Economy]. *Menedzhment v Rossii i za rubezhom*, no. 4 (2000): 112-114.
- Kharkevych, T. "Hlobalizatsiia v Ukraini: pozytyvni ta nehatyvni naslidky" [Globalization in Ukraine: Positive and Negative Consequences]. Universe. <http://universe.zp.ua/?p=26123>
- Kyrylov, Yu. Ye. "Vplyv protsesiv hlobalizatsii na rozvytok natsionalnykh ekonomik" [The Impact of Globalization on the Development of National Economies]. *Efektivna ekonomika*, no. 12 (2016). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5297>
- Lafta, Dzh. K. *Effektivnost menedzhmenta organizatsii* [The Effectiveness of the Organization's Management]. Moscow: Russkaya Delovaya Literatura, 1999.
- Navrotska, N. A. "Zmist protsesiv ekonomichnoi hlobalizatsii" [The Content of the Processes of Economic Globalization]. *Naukovi pratsi NDFI*, no. 3 (2012): 97-102.
- "Poliarnist" [Polarity]. Wikipedia. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Полярність>
- "Priami inozemni investytsii" [Foreign Direct Investment]. Ministerstvo finansiv Ukrainy. <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2020/>
- Poruchnik, A. M. "Formirovaniye ekonomicheskogo mekhanizma integratsii Ukrainy v sistemu mirovogo khozyaystva" [Formation of an Economic Mechanism for Ukraine's Integration into the World Economy]: *avtoref. dis. ... d-ra ekon. nauk* : 08.01.01, 1994.
- "Ukraina otrymaie koshty vid mizhnarodnykh orhanizatsii dlia borotby z COVID-19" [Ukraine Will Receive Funds from International Organizations to Combat COVID-19]. Kharkivska Oblderzhadministratsiia. April 22, 2021. <https://kharkivoda.gov.ua/news/108751>
- Vinslav, Yu. et al. "Razvitiye integrirovannykh korporativnykh struktur v Rossii" [Development of Integrated Corporate Structures in Russia]. *Rossiyskiy ekonomicheskiy zhurnal*, no. 11-12 (1998): 27-41.
- Zabelin, P. V. *Osnovy korporativnogo upravleniya kontsernami* [Fundamentals of Corporate Governance of Concerns]. Moscow: Prior, 1998.